

Nr 81.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1936 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till lantmäteristyrelsen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 171, 172 och 182, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för budgetåret 1936/1937 beräkna

a) till Lantmäteristyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 261,200 kronor;
b) till Lantmäteristyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 82,500 kronor;

c) till Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m. ett förslagsanslag av 15,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 6 mars 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 138, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 14 februari och den 6 mars 1936, föreslagit riksdagen att

1) för lantmäteristyrelsen fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör	A 3
4 byråchefer	B 30
4 byrådirektörer	B 26
1 arkivarie	B 24
3 byråingenjörer	B 21
1 registrator	B 14
1 kassör och bokhållare	B 14
1 kansliskrivare	B 11
1 arkivbiträde	B 10
1 förste expeditionsvakt	B 7
6 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
6 kontorsbiträden	B 4

Tjänstemän å övergångsstat.

Befattning	Lönegrad
1 registrator.....	B 21;

Anm. Den på ordinarie stat upptagna registratorsbefattningen skall hållas obesatt, så länge den på övergångsstat uppförde registratören kvarstår i tjänst.

2) godkänna följande avlöningsstat för lantmäteristyrelsen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	191,200	
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,400	
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:			
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	44,700	
b) Avlöningsförhöjningar m. m. <i>förslagsvis</i> ..	»	2,600	» 47,300
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a) tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,500	
b) provisoriskt dyrortstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	10,800	» 15,300
			Summa kronor 261,200;

3) till *Lantmäteristyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 261,200 kronor;

4) till *Lantmäteristyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 82,500 kronor;

5) till *Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 15,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 369 av herr *Nylander m. fl.* likalydande med II: 704 av herr *Andersson* i Falkenberg *m. fl.*; samt

2) II: 725 av herr *Johanson* i Huskvarna *m. fl.*;

vari hemställts, att riksdagen måtte

dels besluta, att de å lantmäteristyrelsens stat (punkterna 171 och 172) upptagna anslagen för den föreslagna stadsbyrån måtte ur staten utgå;

dels anslå 32,000 kronor för fastighetsregisterkommissionens verksamhet för nästa budgetår;

dels ock anhålla i skrivelse till Konungen om förnyad allsidig och förut-sättningslös utredning av alla hithörande frågor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisar utskottet till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för motionerna, hänvisas till dessa.

I fråga om *tillsynen över städernas och de stadsliknande samhällenas mät-ningsväsen* återfinnas gällande bestämmelser i kungörelsen den 31 december

1920 (nr 900) med vissa föreskrifter om mätningstväsendet i rikets städer, sådan nämnda kungörelse lyder enligt kungörelserna den 22 december 1927 (nr 477) och den 20 november 1931 (nr 373). Enligt nämnda kungörelser utövas tillsynen över mätningstväsendet inom stad eller samhälle å landet, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, av byggnadsnämnden. Beträffande förrättningar, som verkställas enligt 6 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, åligger det lantmäteristyrelsen att hava överinseendet över tillämpningen av samma lag och tillkommer det härvid styrelsen, bland annat, att utfärda allmänna anvisningar med därtill hörande modeller och formulär, att på begäran meddela råd och upplysningar, samt att, om anledning till anmärkning förekommer, vidtaga de åtgärder, som för vinnande av rättelse erfordras.

Enligt 7 kap. 14 § lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad skall arbetet med första upplägandet av *fastighetsregistret* stå under överinseende av en kommission, benämnd fastighetsregisterkommissionen, bestående av tre personer, vilka utses av Konungen. Kommissionen har särskilt att övervaka, att ej arbetet med registerkartans upprättande och registrets uppläggande fördröjes. Vidare har kommissionen att övervaka registrets förande intill dess överinseendet över registret övertages av annan myndighet. Närmare föreskrifter angående kommissionens åligganden och befogenheter äro angivna i instruktion den 8 mars 1918 (nr 131), sådan denna lyder enligt kungörelserna den 12 november 1923 (nr 397), den 15 oktober 1926 (nr 434) och den 12 maj 1927 (nr 160). Sedan arbetet med registrets uppläggande blivit i huvudsak avslutat för rikets städer ävensom övriga samhällen, för vilka skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, skall överinseendet från kommissionen övertagas av den myndighet, som i allmän lag bestämmes.

Den närmare tillsynen å arbetet åligger för varje stad dess magistrat. Berörda åliggande skall i Stockholm fullgöras av överståthållarämbetet och för stad under landsrätt av länsstyrelsen, som äger att erhålla nödigt bistånd av stadsstyrelsen. Beträffande samhälle å landet, för vilket Konungen förordnat, att fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser skall föras, gäller i tillämpliga delar i fråga om tillsynen över fastighetsregisterarbetet vad för stad under landsrätt är stadgat.

För fastighetsregisterkommissionens verksamhet finnes för budgetåret 1935/1936 upptaget under andra huvudtiteln ett reservationsanslag å 32,000 kronor (II G 3).

Av nämnda anslag utgår bland annat ersättning till kommissionens ledamöter, revisionssekreteraren H. A. Sjögren, stadsingenjören i Stockholm O. Myrberg och byråchefen i lantmäteristyrelsen G. Palm, samt hos kommissionen anställd extra personal med följande beräknade belopp:

Revisionssekreteraren Sjögren, i egenskap av ordförande och verkställande ledamot	kronor	14,100
Stadsingenjören Myrberg (ersättning utgår med 25 kronor för sammanträde)	»	200
Byråchefen Palm, i egenskap av ledamot och sekreterare....	»	2,400
1 amanuens	»	2,400
1 skrivbiträde	»	2,900.

Övriga omkostnader för kommissionens verksamhet hava beräknats på följande sätt:

Inspektionsresor	kronor	3,000
Expenser	»	5,000
Publikationstryck	»	1,000
Betjäning	»	1,000.

Med hänsyn till att fastighetsregistret beräknades föreligga upplagt för samtliga städer och andra samhällen under budgetåret 1934/1935 uppdrog Kungl. Maj:t den 21 april 1933 åt generaldirektören och chefen för kammarkollegiet Lennart Berglöf att inom justitiedepartementet biträda med verkställandet av utredning av spörsmålet om ordnandet av å ena sidan tillsynen över fastighetsbildning och fastighetsregistrering över huvud taget samt å andra sidan den rättsliga vården samt förvaltningen av kronans fastigheter. Sedan utredningen i förstnämnda del avslutats, har utredningsmannen den 27 december 1934 avgivit en *promemoria angående tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen* (st. off. utr. 1935: 4).

I promemorian har på anförda skäl hemställts:

att för överinseendet över jorddelningen jämte mätningväsendet ävensom fastighetsregistreringen på landet och i stad nybildas ett ämbetsverk, benämnt rikets jorddelningsverk, i vilket lantmäteristyrelsen och fastighetsregisterkommissionen skola uppgå,

att för rikets jorddelningsverk fastställas organisation samt personalförteckning ävensom avlönings- och omkostnadsstat i överensstämmelse med vad i promemorian föreslagits,

att vad i lag eller författning stadgats med avseende å lantmäteristyrelsen skall gälla om rikets jorddelningsverk,

att rikets jorddelningsverk skall äga att besluta rörande fastighets upptagande i eller uteslutande ur jordregistret såsom självständig enhet och att namn å fastighet i och för dess registrering skall åsättas av rikets jorddelningsverk i de fall, dylik namnsättning för närvarande ombesörjes av kammarkollegiet, samt av vederbörande överlantmätare i de fall, namnsättning nu sker genom länsstyrelse,

att jordeboken icke skall föras, utom såvitt angår räntor och avgälder, vilka icke tillhöra staten eller äro av staten anslagna och varom enligt vad särskilt är stadgat anteckning skall göras i jordeboken,

att hos kammarkollegiet skall föras liggare över rikets indelning i härad och, där härad ej finnes, tingslag, vilken liggare jämväl skall innehålla uppgift angående de inom varje härad eller tingslag belägna socknar, samt

att rikets jorddelningsverk och tillsvidare statens reproduktionsanstalt skola höra under justitiedepartementet, dock att frågor om allmänna medel

till lantmäteriförrättningar samt i samband därmed beslutade åtgärder avseende jordbrukets förkovran fortfarande skola handläggas under jordbruksdepartementet.

Över promemorian hava *yttranden* avgivits av kammarkollegiet, lantmäteristyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, fastighetsregisterkommissionen, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, överståthållarämbetet, rikets samtliga länsstyrelser, svenska stadsförbundet, svenska kommunaltekniska föreningen, svenska landskommunernas förbund, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare och svenska teknologföreningen, som överlämnat yttranden av två av föreningens avdelningar nämligen dels avdelningen för väg- och vattenbyggnadskonst dels ock svenska arkitektföreningen.

Därjämte hava genom respektive länsstyrelser överlämnats yttranden från länsarkitekterna i Stockholms län, i Uppsala, Södermanlands och Gotlands län, i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län, i Älvsborgs och Skaraborgs län samt i Värmlands och Örebro län ävensom från överlantmätarna i Stockholms, Södermanlands, Hallands, Älvsborgs och Värmlands län samt häradsskrivaren i Svartsjö fögderi.

Genom överståthållarämbetets och länsstyrelsernas försorg hava tillika magistrater, byggnadsnämnder, stadsfullmäktige i städerna och kommunalfullmäktige respektive kommunalstämmor i köpingarna samt municipalfullmäktige respektive municipalstämmor i municipalsamhällen med fastighetsregister såsom för stad eller där den för städerna stadgade ordning för byggnadskontroll skall iakttagas beretts tillfälle att yttra sig, och hava yttranden inkommit från 89 städer, 29 köpingar och 76 municipalsamhällen ävensom från 23 landskommuner.

Sveriges häradsskrivarförening, som jämväl beretts tillfälle att avgiva yttrande, har icke begagnat sig därav.

Den 15 juni 1935 har chefen för justitiedepartementet efter bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallat arbetschefen vid rikets allmänna kartverk fil. lic. C. A. V. Hernlund att såsom sakkunnig biträda inom justitiedepartementet vid den fortsatta behandlingen av frågan om tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen.

Utskottet lämnar här nedan redogörelse för Kungl. Maj:ts förslag under fyra avdelningar, nämligen *dels* frågan om tillsynen över mätningstväsandet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städerna och de stadsliknande samhällena, *dels* frågor om jordeboken och jordregistret, *dels* den organisation, som föranledes av den av departementschefen förordade lösningen av berörda spörsmål, *dels* ock slutligen anslagsfrågorna.

1. Tillsynen över mätningsväsendet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städer och stadsliknande samhällen.

Jorddelningen och fastighetsbildningen på *den egentliga landsbygden* regleras i första hand av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet. Förrättningsverksamheten enligt denna lag utföres i allmänhet av lantmäteriets tjänstemän och står under vederbörande överlantmätares tillsyn och övervakning. Inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, samt inom område för vilket fastställt byggnadsplan eller utomplansbestämmelser eller jämlikt äldre lag förordnats, att stadsplan skall upprättas, eller meddelats särskilda föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande eller för vilket godkänts avstyckningsplan, får enligt jorddelningslagen avstyckning för bostadsändamål eller för beredande av plats för industriella anläggningar eller i annat liknande syfte företagas även av annan person än lantmätare, såvida han äger behörighet såsom mätningsman i stad.

Fastighetsregistreringen för landsbygden äger rum i enlighet med bestämmelserna i förordningen den 13 juni 1908 (nr 74) angående jordregister och handhaves av överlantmätarna.

Överinseendet över såväl jorddelningen som fastighetsregistreringen å landsbygden utövas av lantmäteristyrelsen.

Inom *städerna* sker jorddelning och fastighetsregistrering i enlighet med bestämmelserna i lagen den 12 maj 1917 (nr 269) om fastighetsbildning i stad. Förrättningar inom stad kunna verkställas av i stadens tjänst anställd mätningssman eller, där sådan ej finnes, av till sådan befattning behörig person, som på förslag av byggnadsnämnden förordnas av länsstyrelsen att i staden tjänstgöra såsom förrättningsman för tomtmätning eller avstyckning. Bestämmelser angående behörighet såsom mätningssman i stad återfinnas i 2 kap. 2 § fastighetsbildningslagen. Förordnande att verkställa förrättning enligt 6 kap. samma lag skall meddelas stadens mätningssman, där denne är lantmätare, så ock, ändock att han icke är lantmätare, där samtliga sakägare föreslagit honom till förrättningsman.

Tillsynen över stads mätningsväsen utövas, på sätt redan framhållits, av byggnadsnämnden och överinseendet beträffande förrättningar enligt 6 kap. fastighetsbildningslagen tillkommer lantmäteristyrelsen.

Överinseendet å fastighetsregistreringen inom stad har, såsom nämnts, på grund av bestämmelserna i 7 kap. 14 § fastighetsbildningslagen hittills handhafs av fastighetsregisterkommissionen, men förutsattes enligt nämnda paragraf skola övertagas av annan myndighet, sedan registrets uppläggande i huvudsak blivit avslutat, något som numera är fallet.

Beträffande *de stadsliknande samhällena* är frågan om tillämpning av den för landsbygden eller den för städerna gällande jorddelningslagstiftningen beroende av huruvida för samhället skall föras jordregister eller fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser. Inom samhälle på lan-

det, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, skall enligt 7 kap. 17 § fastighetsbildningslagen, där Konungen därom förordnar, fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser föras. För sådant samhälle kommer all fastighetsbildning att ske enligt den för stad gällande lagstiftningen. För övriga samhällen kommer lagen om delning av jord å landet att tillämpas vid fastighetsbildningen, dock att även i dylikt samhälle, varest finnes *tomtindelning* såsom i stad, 2 kap. fastighetsbildningslagen är tillämpligt. Detsamma gäller även annat område å landet, varest finnes *tomtindelning* såsom i stad.

För de stadsliknande samhällena blir tillsynen över jorddelningen olika ordnad allt efter som de för landet eller de för stad gällande bestämmelser skola tillämpas. Inom ett samhälle med fastighetsregister såsom för stad utövar byggnadsnämnden tillsynen över hela förrättningsverksamheten och lantmäteristyrelsen överinseendet över förrättningar enligt 6 kap. fastighetsbildningslagen. Inom ett samhälle med jordregister utöva lantmäterimyndigheterna tillsyn och överinseende utom i fråga om tomtmätningförrättningar inom *tomtindelad* område.

I verkligheten utövas emellertid, trots de nuvarande otillfredsställande bestämmelserna på området, en rätt omfattande granskningsverksamhet av överlantmätarna även beträffande förrättningar enligt fastighetsbildningslagen. I fråga om dylika förrättningar inom stad under landsrätt samt inom annat samhälle plägar nämligen den fastställande myndigheten — Konungens befallningshavande eller vederbörande ägodelningsrätt — som regel remittera ärendena till överlantmätaren för lantmäteriteknisk granskning före fastställelsen.

a. Frågan om myndighet för det statliga överinseendet.

I *promemorian angående tillsynen över fastighetsregistreringen och fastighetsbildningen* anför *utredningsmannen* bland annat.

Med hänsyn särskilt till det nära sambandet ur såväl teknisk som legal synpunkt mellan mätningväsendet och fastighetsbildningen å ena sidan inom städerna och de stadsliknande samhällena, å andra sidan på landsbygden samt den oupphörligt pågående utvecklingen av nya bostadsområden och samhällen på landsbygden har *utredningsmannen* funnit en uppdelning av dessa verksamhetsområden på olika tillsynsmyndigheter icke vara ägnad att läggas till grund för administrativa anordningar på ifrågavarande område. Detsamma gällde sättet för fastighetsregistreringen såsom grund för en dylik uppdelning. Registreringen av fastighetsbildningen i ett samhälle med fastighetsregister såsom för stad och i ett samhälle, för vilket föres jordregister med *tomtbok*, vore i själva verket i sak fullt likartad. Att under sådana förhållanden uppdelat tillsynen över de båda slagen av fastighetsregister på olika myndigheter syntes utan mening. På grund av det nära samband som bestode mellan fastighetsregistreringen på landet och i stad, vilken tillgodosåge identiskt samma ändamål, samt mellan registrering och

fastighetsbildning, därav den förra fortlöpande redovisade den senare, synes den tillsynsmyndighet, som omhänderhade ärenden tillhörande det ena av dessa verksamhetsområden böra ombesörja överinseendet även över det andra. Av i huvudsak dessa skäl har utredningsmannen föreslagit, att all mätning, jorddelning och fastighetsregistrering såväl på landsbygden som inom städer och stadsliknande samhällen skulle förläggas under ett ämbetsverks ledning och tillsyn. Stommen i detta nya ämbetsverk skulle bildas av lantmäteristyrelsen, däri fastighetsregisterkommissionen skulle upptagas. Det nya verket har föreslagits med hänsyn till sin uppgift skola benämnas rikets jorddelningsverk.

En förutsättning för den föreslagna organisationen har av utredningsmannen angivits vara, att, såvitt anginge fastighetsbildningen, mellan å ena sidan vad som vore av planläggningsnatur eller rörde fastighets rätta utformning för bebyggelse och sålunda borde bibehållas under byggnadsstyrelsen samt å andra sidan vad som vore av mätningsteknisk natur eller berörde fastighetsbildningens rättsliga sida och på grund därav skulle hänföras under det nybildade ämbetsverket kunde dragas en så bestämd gräns, att olägenheter icke vid ärendenas behandling uppkomme. Utredningsmannen har ansett, att denna förutsättning föreläge. En tydlig skillnad gjorde sig nämligen enligt utredningsmannens mening gällande mellan stadsplaneväsen och planteknik, å ena sidan, samt mätningsväsen och mätningsteknik, å den andra. Det vore en vanlig företeelse, att ett ärende granskades från olika synpunkter av olika myndigheter. Detta tillämpades redan inom vissa delar av ifrågavarande områden, i det länsstyrelserna över förslag till olika slag av planer samt tomtindelning och avstyckning å landet plögade höra såväl vederbörande länsarkitekt som vederbörande överlantmätare.

Departementschefen har efter redogörelse för avgivna yttranden över memorian — därav yttrande från byggnadsstyrelsen, som återfinnes å sid. 17—22 i propositionen — anfört följande.

»Den verkställda utredningen samt däröver avgivna yttranden synas klart giva vid handen, att mätningsväsendet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städerna hava ett så nära samband med varandra, att samma myndighet bör utöva det statliga överinseendet över dessa tre verksamhetsområden. I denna del torde numera också föreligga full enighet. Mätning- och kartläggningsarbetena äro närmast att betrakta såsom förarbeten till den följande jorddelningen, och fastighetsregistreringen utgör den för lagfarts- och inteckningsväsendet erforderliga systematiska registreringen av de förefintliga och genom den fortlöpande jorddelningen nytillkommande fastigheterna.

Samma synpunkter hava också varit avgörande vid ordnandet av tillsynen över motsvarande verksamhetsområden på landsbygden. Mätningarbeten, jorddelning och fastighetsregistrering stå här under gemensamt överinseende av lantmäteristyrelsen.

Även mellan stad och land föreligger emellertid på ifrågavarande arbets-

områden ett nära samband. Mätningarna utföras efter samma tekniska grunder. Skillnaden är endast, att mätningarna inom stad med hänsyn till markvärdena som regel måste verkställas på sådant sätt, att större noggrannhet i mätningsresultaten uppnås än vad som i allmänhet fordras beträffande arbeten på den rena landsbygden. Detta är dock ett förhållande, som icke enbart gäller städerna utan även alla mindre samhällen och områden, där en tätare bebyggelse förekommer. Jorddelningens primära uppgift att under betryggande former tillskapa nya fastigheter för olika ändamål är densamma vare sig fastighetsbildningen verkställs i stad eller på landet. I båda fallen avses att enligt gällande lag med hänsynstagande till såväl det allmännas som den enskildes rätt bestämma de nya fastigheterna till gränser och innehåll, så att för framtiden tvister undvikas om ägande- eller besittningsrätten. Fastighetsregistreringen har likaledes samma syfte, vare sig det gäller införande av en fastighet i jordregistret för landet eller i ett fastighetsregister, upprättat enligt de för stad gällande bestämmelser. Även om detaljföreskrifterna och formerna i vissa avseenden skilja sig från varandra, äro principerna överensstämmande, och ändamålet med registren är i båda fallen detsamma, nämligen att utgöra grundvalen för fastighetsböckernas uppläggande och förande.

Nu nämnda förhållanden torde redan i och för sig tala för att överinseendet över mätnings-, jorddelnings- och fastighetsregisterväsendet såväl på landet som i stad förläggas till en och samma myndighet, på sätt utredningsmannen föreslagit. Den naturliga lösningen synes då vara, att den statliga myndighet, som redan har överinseendet över berörda verksamhetsområden för landsbygden, nämligen lantmäteristyrelsen, anförtros samma uppgift även beträffande städerna. Till frågan, i vilken utsträckning ett dylikt överinseende kan anses erforderligt för städernas del, skall jag senare återkomma.

Mot nämnda lösning av spørsmålet har nu som tidigare från städernas sida gjorts gällande, att fastighetsbildningen i städerna såsom i första hand avseende tillskapandet av fastigheter för bebyggelseändamål och dylikt borde stå under överinseende av samma myndighet som hade att övervaka stadsplaneväsendet. Med hänsyn till nyssberörda samband mellan mätnings-, jorddelnings- och fastighetsregisterväsendet har därför föreslagits, att överinseendet häröver i sin helhet skulle förläggas till byggnadsstyrelsen eller till ett särskilt nybildat verk, till vilket byggnadsstyrelsens uppgift rörande stadsplaneväsendet då skulle överföras. Förslaget bygger på den uppfattningen, att stadsplanemyndigheten för att säkra en ur planläggnings- och bebyggelse-synpunkt sund samhällsutveckling även måste övervaka såväl det mätnings-tekniska som det legala förfarings sättet vid jorddelningen. För att vederlägga denna uppfattning skulle måhända vara tillräckligt att enbart hänvisa till det yttrande, vilket lämnats av byggnadsstyrelsen och såsom klarläggande för hela frågans innebörd här förut utförligt återgivits. Då emellertid en liknande uppfattning tidigare uttalats av riksdagen i samband med behand-

lingen av Kungl. Maj:ts förslag till lantmäteriets omorganisation år 1920 (R. skr. nr 321), tillåter jag mig ytterligare framhålla följande.

Nyssnämnda uttalande av riksdagen innebar, att det på grund av det nära sambandet mellan å ena sidan stadsmätningar av olika slag och å andra sidan stadsplaneväsendet borde tillkomma byggnadsstyrelsen och ej, såsom föreslagits av Kungl. Maj:t, lantmäteristyrelsen att utöva uppsikt över städernas mätningväsende. Frågan ställdes emellertid på framtiden. — Vid tiden för 1920 års riksdagsbehandling pågingo utredningsarbeten rörande ny såväl stadsplanelagstiftning som jorddelningslagstiftning. Nackdelarna av en jorddelningslagstiftning, som i huvudsak lämnade jordägarna fria händer att utan hänsyn till blivande planering inom städer och samhällen eller till en begynnande samhällsbildning på landsbygden påkalla uppstyckning av sina fastigheter, hade allt mer framträtt. Kravet på bättre kontroll av jorddelningen ur planläggnings- och bebyggelsesynpunkt hade blivit allt kraftigare. Stadsplane- och byggnadsväsendets representanter, såväl statliga som kommunala myndigheter, sågo därvid ingen möjlighet att komma till rätta med dessa problem på annan väg än att giva byggnadsstyrelsen såsom överinseendemyndighet över stadsplane- och byggnadsväsendet även ett direkt inflytande på fastighetsbildningen inom städer och samhällen. Samtidigt bedrevs en stark agitation från städernas kommunala tjänstemän mot lantmäteriets verksamhet på nu ifrågavarande område, varvid man gjorde gällande att skulden till olämpliga styckningar för bostadsändamål låge hos lantmäteriets tjänstemän, som angåvos vara inkompetenta för uppgiften. Man identifierade felgreppen ur planeringssynpunkt på fastighetsbildningens område med lantmäteriets verksamhet utan att betänka, att lagstiftningen omöjliggjorde för lantmätaren att motsätta sig utförande av styckningar enligt jordägarnas önsknings- och att konkurrensen mellan jordägarna vid exploateringar medförde i denna del allt annat än önskvärda resultat, då man snarare ville förhindra än medverka till ett samarbete även vid styckningar av till varandra gränsande områden. Under sådana förhållanden och med den inställning man hade, särskilt inom städerna, som mest hade kännning av den s. k. kåkstadsbebyggelsens uppkomst och därav följande plantekniska och ekonomiska svårigheter vid stadsplaners uppgörande och genomförande, var det ganska naturligt att man motsatte sig förläggandet av tillsynen över städernas mätningväsen under lantmäteristyrelsen och förordade ett sammanknytande av nämnda uppgift med byggnadsstyrelsen såsom stadsplaneväsendets centrala uppsiktsmyndighet.

Förhållandena äro emellertid nu helt annorlunda. Ny stadsplanelag och byggnadsstadga hava utfärdats och ny jorddelningslag har tillkommit. Genom de bestämmelser, som därvid fastslagits, har tillskapats den möjlighet, som tidigare saknats, att förhindra en ur planläggningssynpunkt olämplig jorddelning. Jag erinrar i förevarande hänseende särskilt om de rörande avstyckning inom område, som är av intresse ur bebyggelse- eller samhällsbildningssynpunkt, upptagna stadgandena i 19 kap. lagen om delning av jord å landet samt i 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad.

Genom nämnda i jorddelnings- och fastighetsbildningslagarna införda bestämmelser har *dels* förrättningsmannen blivit skyldig tillse, att avstyckning icke verkställles på sådant sätt att bebyggelseplaner av olika slag eller byggnadsföreskrifter motverkas, *dels* byggnadsnämnd, där sådan finnes, satts i tillfälle att vara representerad vid förrättningarna samt jämväl på annat sätt följa fastighetsbildningen och göra sina synpunkter gällande, *dels* lämnats i länsstyrelsens hand både att pröva avstyckningarnas lämpliga utförande ur bebyggelsesynpunkt och att vid behov påfordra planläggning av område, som avses skola exploateras för bostadsändamål eller liknande syfte. Med den Ortsorganisation till stadsplaneväsendets och byggnadsväsendets övervakande, som numera tillskapats genom länsarkitektinstitutionen och ytterligare utvecklats genom beslut av 1935 års riksdag, torde också länsstyrelserna och byggnadsstyrelsen såsom den centrala överinseendemyndigheten på ifrågasvarande område hava erhållit det instrument, som tidigare saknats i fråga om ett effektivt övervakande av fastighetsbildningen ur bebyggelsesynpunkt och kontroll att lagstiftningens föreskrifter härutinnan efterföljas.

Något behov för stadsplane- och byggnadsväsendets myndigheter att pröva verkställda förrättningar i mätningstekniskt avseende eller ur legal jorddelningssynpunkt föreligger sålunda numera icke. Det lär ej heller kunna bestridas, att prövningen av förrättningarna ur dessa synpunkter bäst sker genom lantmäterimyndigheterna, som härför äro speciellt inrättade och hava den största erfarenheten på detta arbetsområde. Såsom redan framhållits har också byggnadsstyrelsen — som under de förhållanden, vilka tidigare voro rådande, varit anhängare av ett inordnande av mätningväsendet i städer och stadsliknande samhällen under styrelsens tillsyn — nu tillstyrkt utredningsmannens förslag. Byggnadsstyrelsens yttrande rörande problemställningen i frågan synes klarlägga det förändrade läge, vari frågan om tillsynen över städernas och de stadsliknande samhällenas mätningväsen, jorddelning och fastighetsregistrering kommit, sedan byggnads- och stadsplaneväsendet genom den nu gällande lagstiftningen beretts de möjligheter till inflytande, som tidigare saknats. Påståendet om nödvändigheten av gemensamt överinseende över stadsplaneväsendet och mätningväsendet i städerna torde därmed vara utan grund och närmast att anse såsom ett uttryck för en föråldrad uppfattning i frågan, en kvarleva från en tid då förhållandena voro helt andra än nu.

De förslag, som framförts till frågans ordnande med byggnadsstyrelsen eller ett fristående verk såsom tillsynsmyndighet över mätningväsendet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städer och de stadsliknande samhällen, för vilka föres fastighetsregister såsom för stad, kunna ej heller på ett tillfredsställande sätt lösa frågan vare sig ur organisatorisk synpunkt eller ur saksynpunkt. Byggnadsstyrelsens uttalande i dess yttrande, att, om nämnda verksamhetsområden skulle anses stå i ouplösligt samband med stadsplaneväsendet i fråga om städer och stadsliknande samhällen, måste ett sådant samband i lika hög grad förefinnas med avseende å alla byggnadsorter med samhällelig bebyggelse, oberoende av om denna regleras efter stads-

plan, byggnadsplan, avstyckningsplan eller enbart utomplansbestämmelser, måste tydligt nog giva vid handen, att de framförda skälen för en lösning med uppdelning av ifrågavarande tillsyn på två myndigheter efter en så godtycklig grund som arten av samhällets fastighetsregistrering äro ohållbara och att en sådan lösning icke kan vara till gagn för samhällsutvecklingen i stort. Ett nära samarbete under gemensam ledning mellan alla arbetande krafter å jorddelningens område kommer därjämte säkerligen att verka mer befruktande på utvecklingen och leda till ett bättre resultat för samhällsbildningen i dess helhet, än den splittring som skulle bliva en följd av en uppdelning av tillsynen på området på två skilda myndigheter.

Även ur organisationssynpunkt innebär en dylik uppdelning av överinseendet betydande olägenheter. Lantmäteristatens personal skulle nämligen i sin verksamhet i stor utsträckning komma att lyda under två olika överinseendemyndigheter. Sålunda äro inom de köpingar och municipalsamhällen, för vilka föres fastighetsregister såsom för stad, överlantmätarna i allmänhet registerförare. Av tillgängliga uppgifter framgår, att av dessa 104 köpingar och municipalsamhällen för närvarande endast fyra hava till registerförare personer, som icke tillhöra lantmäteristaten. Likaså tjänstgör lantmäteripersonalen i stor utsträckning såsom förrättningsmän vid jorddelningen inom städer och andra samhällen. Om man endast tager hänsyn till förrättningsverksamheten enligt lagen om fastighetsbildning i stad, är verksamheten uppdelad å lantmätare och ingenjörer på följande sätt.

Slag av samhälle	Antal samhällen, inom vilka förrättningsmännen äro			Summa
	lantmätare	ingenjörer	lantmätare och ingenjörer	
Städer	27	78	9	114
Köpingar med fastighetsregister såsom för stad	32	7	5	44
Municipalsamhällen med fastighetsregister såsom för stad	52	7	1	60
Köpingar med jordregister	6	—	—	6
Municipalsamhällen med jordregister....	112	7	—	119
Summa	229	99	15	343

Man har velat göra gällande särskilt från de tekniska sammanslutningarna, att en dylik uppdelning av tillsynen över jorddelningen för bebyggelseändamål skulle vara av föga betydelse med hänsyn till den ringa omfattning, i vilken sådan jorddelning ägde rum genom lantmäteriets tjänstemän i förhållande till den verksamhet, som utövades av de kommunala mätningmännen. Dylika påståenden bottna tydligen i en obekantskap med verkliga förhållandena och torde hava framkommit på grund av missuppfattning av den statistik, som förefinnes rörande mätning- och jorddelningsverksamheten

inom städer och stadsliknande samhällen. Med ledning av den föreliggande statistiken för verksamheten under 1933 har av lantmäteristyrelsen i dess yttrande framlagts följande tablå rörande omfattningen av verksamheten och dennas fördelning mellan lantmätare och mätningmän.

	Antal för- rättningar	Procent	Kostnader kronor	Procent
För hela landet	9,394		539,594	
Därav belöper på: lantmätare.....	1,921	20.4	128,542	23.8
ingenjörer	7,473	79.6	411,052	76.2
För hela landet minskat med				
Stockholm, Göteborg och Malmö	7,331		365,879	
Därav belöper på: lantmätare.....	1,921	26.2	128,542	35.1
ingenjörer	5,410	73.8	237,337	64.9
För hela landet minskat med				
städer (15 st.) med över 25,000 invånare	5,710		278,426	
Därav belöper på: lantmätare.....	1,887	33.0	127,184	45.7
ingenjörer	3,823	67.0	151,242	54.3
För hela landet minskat med				
städer (39 st.) med över 10,000 invånare	3,726		196,328	
Därav belöper på: lantmätare.....	1,738	46.5	118,988	60.5
ingenjörer	1,988	53.5	77,340	39.5
För hela landet minskat med				
alla städerna (114 st.)	1,902		115,620	
Därav belöper på: lantmätare.....	1,304	68.6	92,866	80.3
ingenjörer	598	31.4	22,754	19.7

Av kostnadsuppgifterna, vilka säkrare än antalet förrättningar torde giva uttryck för den verkliga arbetsprestationen, framgår, huru ingenjörernas verksamhet från att vara, om alla städer medräknas, mer än tre gånger så stor som lantmätarnas, redan om de 15 största städerna frånräknas blir endast obetydligt större än lantmätarnas. Om de 39 städer, som hava mer än 10,000 invånare, ej medräknas, utgör lantmätarnas verksamhet 60 procent av berörda mätningverksamhet. Frånräknas alla städerna är lantmätarnas verksamhet den fyrdubbla mot ingenjörernas.

I den tillgängliga statistiken över lantmäteriets verksamhet föreligger ej någon särskild uppgift rörande lantmätarnas verksamhet enligt jorddelningslagen vid fastighetsbildningen för bostadsändamål. En viss uppfattning om storleksordningen av denna verksamhet kan emellertid erhållas av antalet fastigheter, som tillkommit i jordregistret under senare år. Från lantmäteristyrelsen hava följande uppgifter erhållits i berörda hänseende.

	Antalet fastigheter med en areal i hektar av			Summa
	0,0—0,25	0,26—1,00	över 1,00	
1933	13,656	4,800	6,867	25,323
1934	15,099	5,753	6,979	27,831
Medeltal	14,378	5,276	6,923	26,577
I procent av hela antalet	54	20	26	100

Fastigheterna under 0,25 hektar kunna betraktas såsom rena bostadsfastigheter, fastigheterna mellan 0,26—1,00 hektar såsom lägenheter av egnahemstyp samt fastigheterna över 1,00 hektar såsom mera jordbruksbetonade fastigheter. I huvudsak tillkomma nämnda mindre fastigheter genom avstyckningsförrättningar enligt jorddelningslagen. Det torde därför vara av intresse i detta sammanhang att här meddela några uppgifter rörande omfattningen av denna verksamhet.

Förrättningsmän	Antal förrättningar	Antal nybildade fastigheter	Arvode kronor
Lantmätare: 1933	15,877	21,493	964,816
1934	17,839	23,511	1,017,752
Ingenjörer: 1933	198	439	16,307
1934	177	583	19,810

De anförda siffrorna torde giva en god bild av den storleksordning, i vilken fastighetsbildningen för bostads- och bebyggelseändamål samt andra liknande syften sker genom lantmäteriets verksamhet. I stället för att vara en obetydlighet, såsom från mätningmannahåll gjorts gällande, är den betydligt större, ja sannolikt ungefär dubbelt så stor som mätningmännens verksamhet inom hela landet, medräknat även alla de större städerna.

Härav framgår, att förläggandet av överinseendet över mätnings- och jorddelningsväsendet inom städerna och de stadsliknande samhällen, för vilka skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, under byggnadsstyrelsen eller under en särskild styrelse icke medför det resultat, som avsetts med detta förslag, nämligen att stadsplaneväsendet och fastighetsbildningen för samhällsbildande ändamål skulle ligga under gemensam ledning. Hela den omfattande fastighetsbildningen av nämnda art enligt den för landsbygden gällande jorddelningslagstiftningen skulle fortfarande stå utanför denna gemensamma ledning. Ett överförande av även denna jorddelning under exempelvis byggnadsstyrelsens överinseende skulle å andra sidan innebära, att större delen av hela lantmäteriets verksamhet skulle undantagas från lantmäteristyrelsens ledning. En sådan uppdelning av rikets lantmäteriväsen kan ur organisatorisk synpunkt icke godtagas och

skulle i verkligheten innebära tillskapandet av två lantmäteristyrelser, vilket även ur ekonomisk synpunkt skulle medföra väsentligt ökade kostnader.

Om det framförda önskemålet angående gemensam ledning för stadsplaneväsendet och fastighetsbildningen för bebyggelseändamål skulle realiseras, skulle enda möjligheten härtill ur organisatorisk och ekonomisk synpunkt vara, att tillsynen över stadsplaneväsendet förlades tillika med all jorddelningsverksamhet under en med hänsyn till de nya arbetsuppgifterna helt omorganiserad lantmäteristyrelse. Vägande invändningar kunna dock göras mot en dylik organisation. Liksom förslaget att tillskapa ett särskilt ämbetsverk för stadsplaneväsendet och städernas mättnings-, fastighetsbildnings- och fastighetsregistreringsväsen skulle denna organisation medföra den väsentliga nackdelen, att överinseendet över stadsplaneväsendet bleve skilt från tillsynen över byggnadsväsendet. Såväl byggnadsstyrelsen som svenska arkitektföreningen, vilka båda äro representanter för sakkunskapen på området, har bestämt hävdadt, att tillsynen över dessa så intimt sammanhängande verksamhetsgrenar ur både praktisk, saklig och ekonomisk synpunkt måste omhänderhavas av samma myndighet. Ett ytterligare viktigt skäl mot förslaget synes ligga däri, att det nya ämbetsverkets arbetsuppgifter skulle överspanna så omfattande och, ehuru i samband med varandra stående, likväl vart för sig speciella områden, att det knappast vore ur arbetssynpunkt rationellt. Svårigheter skulle säkerligen uppstå att för ett dylikt verk finna en lämplig chef, som åtminstone i någon mån behärskade de olika delarna av verkets arbeten. En annan omständighet, som även ingiver betänkligheter och skulle medföra stora praktiska svårigheter vid förslagets realiserande, är den fullständiga ombildning av lantmäteriets centrala ledning, som skulle bliva en följd av den nya organisationen. Tyngdpunkten måste nämligen i ett dylikt ämbetsverk ligga på stadsplanearbetena samt fastighetsbildningen för bebyggelseändamål och dylikt.

Det förefaller också som om den sist antydda utvägen till lösning av frågan om tillsynen över städernas mättnings-, jorddelnings- och fastighetsregistreringsväsen med dess konsekvenser av fullständig omläggning beträffande den statliga förvaltningen på såväl lantmäteriväsendets som stadsplaneväsendets område måste anses föga av behovet påkallad, då en för alla intressen fullt acceptabel lösning bör på ett betydligt enklare sätt kunna uppnås efter huvudsakligen de linjer, som framförts av utredningsmannen och mot vilka inga bärande skäl kunnat anföras. En fördel i detta förslag ligger också däri, att lösningen följer de principer, som för närvarande gälla i fråga om uppdelningen i administrativt hänseende av å ena sidan byggnadsväsendet och stadsplaneväsendet, å andra sidan mättnings-, jorddelnings- och fastighetsregistreringsväsendet. En dylik uppdelning lär bäst stå i överensstämmelse med hela den statliga administrationens uppbyggnad samt den genom 1931 års stadsplanelagstiftning uppdragna bestämda skiljelinjen mellan å ena sidan lagstiftningen angående fastighetsbildningen och å andra sidan stadsbyggnadslagstiftningen. Det erforderliga samarbetet i frågor, där de olika verkens arbetsområden beröra varandra, kan givetvis åstad-

kommas genom instruktionsbestämmelser om gemensam behandling av sådana ärenden.

Jag ansluter mig av anförda skäl till utredningsmannens förslag, att överinseendet över städernas och de stadsliknande samhällenas mättnings-, jorddelnings- och fastighetsregistreringsväsen förläggas till samma myndighet, som utövar tillsynen å rikets lantmäteriväsen och jordregistret, samt att överinseendet över stadsplaneväsendet bibehålles under byggnadsstyrelsen. Förstnämnda myndighet har av utredningsmannen föreslagits skola benämnas rikets jorddelningsverk. Då emellertid de arbetsuppgifter, som enligt förslaget skulle tilläggas verket utöver de lantmäteristyrelsen redan tillkommande, äro likartade med lantmäteristyrelsens nuvarande arbetsuppgifter, synes anledning saknas att i detta sammanhang göra någon ändring i lantmäteristyrelsens hävdvunna benämning. Jag förordar alltså, att ifrågavarande överinseende förläggas till lantmäteristyrelsen och att styrelsen omorganiseras för övertagande av berörda uppgift.»

b. Frågan om det närmare anordnandet av överinseendet.

Utredningsmannen har rörande tillsynen över jorddelningen och mättningsväsendet anført bland annat följande.

Vidkommande omfattningen av en tillsyn av förevarande slag syntes under densamma böra ingå dels tillämpningen av författningarna angående jorddelnings- och mättningsväsendet i samhällena, såvitt anginge mätningstekniska synpunkter eller fastighetsbildningens rättsliga sidor, dels ock sådana mättningsåtgärder inom samhällena som, utan att falla under nämnda författningar, för blivande fastighetsbildning och mätningar vore av grundläggande betydelse, såsom triangel- och polygonmätningar av samhällsområden.

Vid organisationen av tillsynen hade man att taga hänsyn till de i städerna och landskommunerna rådande särskilda förhållandena. De legala mättningsförrättningarna i samhällena verkställdes av befattningshavare anställda i samhällets tjänst. Till följd av den ställning de sålunda intogo och ordningen för förrättningarnas handläggande syntes tillsynen icke kunna bygga på en redovisning av förrättningarna motsvarande den, som vid förrättningar enligt jorddelningslagen skedde till överlantmätare och lantmäteristyrelsen. Övervakningen över förrättningar enligt stadsbestämmelserna borde begränsas till att ske genom inspektion från den centrala myndighetens sida samt upplysande och rådgivande verksamhet, vartill skulle komma utfärdandet av anvisningar rörande förrättnings tekniska utförande och dylikt. Skulle anledning till anmärkning förekomma mot förrättningsman, skulle tillsynsmyndigheten hava att vidtaga de åtgärder till rättelses vinande, som i anslutning till de allmänna författningarna och den inom samhället gällande disciplinära ordning beträffande befattningshavare stode till förfogande. Givet vore att inspektionsverksamheten i främsta rummet komme att inriktas på de mindre samhällena. Beträffande de större av dem, särskilt de största städerna, där mättningsväsendet vore synnerligen väl organiserat, skulle tillsynsmyndighetens betydelse ligga i den tillgång till råd och upplysningar samt möjlighet till större enhetlighet i stadsmättningsarbetet inom landet som genom tillsynsmyndigheten kunde beredas.

Departementschefen har i denna del huvudsakligen anført följande.

»Jag biträder uppfattningen, att de åligganden och befogenheter beträffan-

de fastighetsregistreringen, som fastighetsregisterkommissionen nu har, böra i huvudsak oförändrade överflyttas på lantmäteristyrelsen.

Vad angår jorddelningen och mätning sväsendet i städer och andra samhällen torde de farhågor, vilka på sina håll yppats, att genom statligt överinseende å denna verksamhet kommunernas självbestämmningsrätt skulle onödigtvis beskäras, hava uppkommit därigenom, att i tidigare förslag utgångspunkten för detta överinseende i stort sett varit den vid jorddelningen på landet genomförda detaljerade kontrollen över verksamheten. Med det av utredningsmannen skisserade sättet för tillsynens anordnande torde de invändningar bortfalla, som sålunda tidigare kunnat göras. Ur allmän synpunkt lärer anledning ej finnas att gå längre i övervakningen av verksamheten inom städerna än att trygghet vinnes, att mätning och kartläggning utföras med erforderlig noggrannhet och på ändamålsenligt sätt samt att de fastighetsbildande förrättningarna verkställas enligt gällande lagar och författningar, så att rättssäkerheten vid fastighetsbildningen ej äventyras. I anslutning till vad utredningsmannen föreslagit torde tillsynen därför böra bygga på att liksom hittills byggnadsnämnderna i städer och stadsliknande samhällen i första hand ansvara för organisationen av mätningsarbetena och dessas utförande på fullgott sätt. Överinseendemyndigheten bör sedan mera allmänt övervaka, att detta också blir fallet, samt genom råd och upplysningar verka för att, där brister iakttagas, dessa bliva avhjälpta och rättade.

Utfärdandet av mätning föreskrifter för städerna och de stadsliknande samhällena torde sålunda böra ankomma på vederbörande kommunala myndigheter. Angelägenheten av att vissa minimifordringar i fråga om noggrannhet vid mätningars utförande iakttagas torde kunna tillgodoses genom en bestämmelse att all mätning inom städerna och de stadsliknande samhällena skall utföras på sådant sätt, att de noggrannhetsfordringar, som föreskrivas i 1920 års mätning föreskrifter beträffande »finmätning», bliva uppfyllda. Då detaljföreskrifterna skola meddelas av vederbörande byggnadsnämnd, kan sålunda för städer med välorganiserat mätning sväsen och egna mätning män redan hävdvunnen praxis på ifrågavarande område alljämt följas. Om med hänsyn till markpriser eller eljest så anses erforderligt, kunna högre noggrannhetsfordringar fastställas än i mätning föreskrifningen. För de mindre städerna och de stadsliknande samhällena kunna byggnadsnämnderna besluta antingen att tillämpa de föreskrifter, som angivas i 1920 års mätning föreskrifter och därtill av lantmäteristyrelsen utfärdade verkställighetsföreskrifter, varigenom säkerhet vinnes, att de uppställda noggrannhetsfordringarna komma att uppnås, eller ock att genom sakkunnig person låta utarbeta erforderliga bestämmelser. För alla de samhällen, där lantmätare äro verksamma som förrättning män — och dessa äro ju det stora flertalet — är givet, att 1920 års mätning föreskrifter och därtill hörande verkställighetsföreskrifter komma att som regel tillämpas, då förrättning mannen redan är van vid detta i sin övriga verksamhet.

Med utgångspunkt från här angivna principer för överinseendemyndighetens uppgift i förhållande till mätning sväsendet i städerna och byggnads-

nämndens ställning såsom närmast ansvarig tillsynsmyndighet samt med ledning av redan nu gällande kungörelsen den 31 december 1920 (nr 900) med vissa föreskrifter om mätningstväsandet i rikets städer ävensom fastighetsregisterkommissionens instruktion den 8 mars 1918 (nr 131) har — efter hörande av lantmäteristyrelsen — förslag till kungörelse¹ i ämnet utarbetats inom jordbruksdepartementet. I kungörelsen hava upptagits bestämmelser ej blott rörande mätningstväsandet utan även, under en särskild avdelning, angående fastighetsregisterväsandet. Även i sistnämnda hänseende gäller det att reglera förhållandet mellan en statlig myndighet samt kommunala myndigheter och befattningshavare. Genom att den statliga myndighetens uppgifter och befogenheter angivas i en särskild kungörelse och ej i vederbörande verks instruktion, torde för de kommunala myndigheterna och befattningshavarna bättre överskådlighet vinnas över bestämmelserna i fråga.

Den i det föregående angivna fördelningen av uppgifterna med avseende å mätningstväsandet mellan lantmäteristyrelsen och vederbörande byggnadsnämnd har uttryckts i 1 § 1 och 2 mom. sålunda, att det statliga överinseendet å mätningstväsandet skall ankomma på lantmäteristyrelsen medan den närmare tillsynen därå skall handhavas av byggnadsnämnden.

Lantmäteristyrelsens uppgifter angivas närmare i 2 §. Härvid har fastslagits, att övervakningen av lagstiftningens tillämpning skall ske genom inspektion, varigenom understrukits överinseendets allmänna karaktär. I vad mån i särskilt fall förrättnings handläggning och utförande erfordra teknisk prövning av överlantmätare eller eventuellt av lantmäteristyrelsen före fastställelse, har givetvis vederbörande fastställelsemyndighet att avgöra. Någon föreskrift i denna del synes icke erforderlig, och lantmäteristyrelsen har icke tillerkänts någon rätt att påfordra dylik granskning, detta särskilt med hänsyn till från stadshåll framfört önskemål. Ur samma synpunkt har någon bestämmelse motsvarande stadgandet i 2 § av gällande kungörelse rörande mätningstväsandet i fråga om rätt att infordra förrättningshandlingar till förrättningar enligt 6 kap. fastighetsbildningslagen icke medtagits i förslaget, och hava dessa förrättningar sålunda i övervakningshänseende jämställts med andra legala förrättningar. Möjlighet att inlåna kartor och handlingar från byggnadsnämnd vid exempelvis avgivande av utlåtande i visst ärende, som är föremål för behandling inom verket på grund av remiss eller dylikt, föreligger givetvis alltid.

I sista stycket av 2 § intagen bestämmelse rörande tillvägagångssättet för det fall att lantmäteristyrelsen har anledning till erinran mot förrättnings handlingar eller eljest mot mätningstväsandets ordnande inom stad svarar mot föreskrifterna beträffande byggnadsnämnds åligganden i 3 § 1 mom. sista stycket och 2 mom. Härvid hava alla beslut rörande disciplinära åtgärder i anledning av kommunalt anställd mätningmans eventuella fel eller försummelse i tjänsten lagts under byggnadsnämndens prövning, varvid för varje stad gällande bestämmelser i ämnet skola tillämpas. Detta synes

¹ Förslaget till kungörelse fogas såsom *bilaga* till detta utlåtande.

bäst stå i överensstämmelse med mätningmännens ställning som kommunala tjänstemän under byggnadsnämnden och torde därjämte utesluta anledning till missljud vid överinseendets utövande inom särskilt de större och medelstora städerna samt i samarbetet mellan lantmäteristyrelsen och mätningmännen. Den kommunala självbestämmningsrätten blir även på detta sätt ytterligare understruken.

För den händelse av länsstyrelsen förordnad förrättningsman för tomtmätning eller avstyckning icke är anställd i stadens tjänst, saknar byggnadsnämnd disciplinär myndighet över förrättningsmannen. För dessa fall har enligt 8 § av kungörelseförslaget lantmäteristyrelsen tillagts befogenhet att vidtaga åtgärder, som kunna föranledas av förrättningsmannens sätt att handhava ifrågavarande uppgifter. De förordnade förrättningsmännen äro i allmänhet lantmätare och sålunda i sin verksamhet i övrigt redan underställda samma myndighet.

Byggnadsnämndens åligganden rörande mätningsväsendet hava närmare angivits i 3 §. Avfattningen har skett på sådant sätt, att samtidigt därigenom definierats de skyldigheter, stad skall hava att iakttaga beträffande mätningsväsendet och de noggrannhetsfordringar, som vid mätning i stad skola uppfyllas.

Förslagets föreskrifter angående fastighetsregisterväsendet överensstämma i allt väsentligt med motsvarande bestämmelser i fastighetsregisterkommissionens nuvarande instruktion, därvid kommissionens uppgifter förutsatts skola i stället handhas av lantmäteristyrelsen. Då enligt 7 kap. 14 § fastighetsbildningslagen överinseendet å fastighetsregistret skall, sedan arbetet med registrets uppläggande avslutats, övertagas av den myndighet, som i allmän lag bestämmes, har emellertid i kungörelseförslaget icke beträffande överinseendet å fastighetsregisterväsendet upptagits någon föreskrift, motsvarande stadgandet om överinseendet å mätningsväsendet i 1 § 1 mom. Förslag till lag i ämnet framlägges av chefen för justitiedepartementet.

Bestämmelser av det innehåll, som angives i kungörelseförslaget, torde få utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ väg. Genom att förslaget fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende beredes riksdagen emellertid tillfälle att taga del av detsamma. Skulle framdeles ändringar av större betydelse med avseende å överinseendemyndighetens ställning till de kommunala myndigheterna finnas böra ske, lär Kungl. Maj:t även då vilja giva riksdagen tillfälle att yttra sig.»

2. Jordeboken och jordregistret.

Departementschefen har efter lämnad redogörelse för innehållet i den av utredningsmannen utarbetade promemorian — propositionen sid. 34—37 — samt däröver avgivna yttranden anfört följande:

»Av vad utredningsmannen anfört framgår, att jordebokens fortsatta förande såsom ett register över fastighetsenheter (jordeboksenheter) numera saknar betydelse, sedan det väsentligt fullständigare jordregistret, upp-

tagande även samtliga vid jorddelning eller jordavsöndring uppkomna särskilda fastigheter, blivit upplagt och föres. Jag biträder alltså den sakkunniges förslag om upphörande av jordebokens vidare förande såsom register över fastighetsenheterna.

Då jordeboken enligt gällande bestämmelser skall ligga till grund för enheternas upptagande i jordregistret, äger kammarkollegiet, såsom ansvarigt för jordebokens förande, viss prövningsrätt i fråga om fastighets upptagande eller avförande såsom självständig registerenhet. Vidare åligger det kollegiet enligt förordningen den 13 juni 1908 (nr 74) angående jordregister att i viss utsträckning åsätta den benämning, under vilken fastighet skall upptagas i jordregistret. I och med upphörande av jordebokens fortsatta förande föreligger, såsom utredningsmannen framhållit, ingen anledning att bibehålla kammarkollegiets befattning i berörda avseenden, utan böra kollegiets nuvarande åligganden härutinnan, i den mån central prövning av dessa ärenden erfordras, överflyttas till den myndighet, som i övrigt redan handhar tillsynen över jordregistret, nämligen lantmäteristyrelsen.

Enahanda är förhållandet beträffande länsstyrelsernas nu förefintliga prövningsrätt i vissa fall rörande namnsättning av fastighet, därom bestämmelser återfinnas i jordregisterförordningen §§ 9, 14 och 16. Jag delar utredningsmannens mening, att, sedan förändret av jordeboken i berörda hänseenden upphört, kammarkollegiets och länsstyrelsernas befattning med jordregistret beträffande fastighets uppförande i eller avförande ur registret eller åsättande av benämning eller namn å nyttillkommen fastighet i registret bör upphöra och övertagas av lantmäterimyndigheterna, som redan i övrigt handhava jordregistrets förande. Den centrala myndigheten, lantmäteristyrelsen, bör härvid givetvis handlägga alla frågor av principiell innebörd. De frågor, som hittills handlagts av kammarkollegiet rörande fastighets upptagande i eller avförande ur jordregistret, böra sålunda handhavas av lantmäteristyrelsen, varvid även benämning å nyttillkommen enhet bör åsättas av styrelsen. I övriga fall rörande fastställande av benämning å fastighet, som skall överföras till särskilt upplägg i jordregistret, synes för vinnande av minsta omgång i dylika ärendens behandling överlantmätarna böra tilläggas beslutanderätt. Med hänsyn till vad kammarkollegiet framhållit därom, att nybildning av namn borde ske under sakkunnig myndighets kontroll, torde dock böra stadgas den inskränkning i överlantmätarnas befogenhet, att då i benämning icke ingår tidigare jordeboksnamn eller namn, åsatt av kammarkollegium eller lantmäteristyrelsen, namnfrågan bör underställas lantmäteristyrelsens prövning, varvid styrelsen i tveksamma fall bör i namnfrågan höra sakkunnig myndighet. Beträffande fastställande av namn, som icke skall ingå i fastighets registerbeteckning, böra överlantmätarna erhålla befogenhet att besluta. Genom den föreslagna anordningen torde överflyttningen av berörda ärenden från kammarkollegiet till lantmäteristyrelsen medföra en relativt obetydlig ökning i sistnämnda styrelses arbetsuppgifter, så mycket mer som de mera tidskrävande ärendena enligt jordregisterförordningen på grund av sin natur böra efter hand minska i antal.

Enligt utredningsmannens av mig efter samråd med chefen för finansdepartementet biträdda förslag skall jordeboken fortfarande föras vad angår räntor och avgälder, vilka icke tillhöra staten eller äro av staten anslagna och varom enligt vad särskilt är stadgat anteckning skall göras i jordeboken. Någon ändring i gällande bestämmelser härutinnan synes, såsom utredningsmannen funnit, icke för närvarande böra vidtagas.

Då den kamerala sockenindelningens verkliga innehåll för framtiden endast kan framgå av det i jordregistret införda fastighetsbeståndet och då alla ändringar i sockenindelningen bliva registrerade i jordregistret, som därjämte för varje socken angiver, till vilket härad densamma hör, blir jordregistret den enda urkund, som i detalj kan redovisa sockenindelningens innehåll och därmed även härads- respektive tingslagsindelningen. Den liggare över häradsindelningen, som av utredningsmannen föreslagits skola föras inom kammarkollegiet, kommer alltså att till sin karaktär utgöra en minnesliggare, av vilken på ett samlat ställe kan inhämtas alla beslut angående förändringar, som en socken undergått sedan liggarens tillkomst. En dylik liggare skulle givetvis hava sin betydelse ej blott för kammarkollegiet, som närmast handlägger ärenden rörande indelningsändringar, utan även för administrationen i övrigt. Det torde emellertid av vad jag anfört framgå, att bestämmelse om dylik liggare icke bör utfärdas annat än som en föreskrift i kammarkollegiets instruktion eller arbetsordning.

Ett beslut angående upphörande i allt väsentligt av jordebokens förande torde påkalla vissa mindre ändringar i fastighetsbildningslagen, jorddelningslagen, lagen den 18 juni 1926 (nr 327) om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om delning av jord å landet samt lagen den 18 juni 1926 (nr 336) om sammanläggning av fastigheter på landet. Förslag härutinnan framläggas av chefen för justitiedepartementet.

I övrigt äro de frågor rörande jordeboken och jordregistret, jag här berört, i huvudsak av den art, att en lösning av desamma enligt nu angivna grunder endast fordrar vissa ändringar i administrativt utfärdade författningar. Jag har emellertid funnit mig böra så ingående som här skett redogöra för dessa spörsmål med hänsyn till den inverkan de kunna hava i fråga om lantmäteristyrelsens organisation.»

3. Lantmäteristyrelsens organisation.

Lantmäteristyrelsen är för närvarande organiserad på tre byråer, en administrativ, en utrednings- och en lantmäteribyrå.

Kungl. Maj:ts förslag rörande lantmäteristyrelsens framtida organisation innebär följande.

Lantmäteristyrelsen organiseras på fyra byråer, en administrativ byrå, en utredningsbyrå, en landsbyrå (företvarande lantmäteribyran) samt en nyinrättad stadsbyrå.

Arbetsuppgifterna skulle bliva oförändrade i fråga om den administrativa byrån och utredningsbyrån.

Till landsbyrån hänfördes de till nuvarande lantmäteribyrån hörande uppgifterna utom ärenden rörande städer och stadsliknande samhällen samt arbetet med åjourhållningen av registerkartorna och därmed sammanhängande ärenden. Å nämnda byrå skulle alltså, liksom hittills varit fallet, handläggas ärenden angående jordregistret och till följd härav även de jordregisterärenden, som enligt vad föreslagits skulle från kammarkollegiet överflyttas till lantmäteristyrelsen i och med upphörande av jordebokens förande.

Den nyinrättade stadsbyrån skulle handhava alla på lantmäteristyrelsen ankommande uppgifter rörande städernas och de stadsliknande samhällenas mättnings-, jorddelnings- och fastighetsregisterväsen. Till denna byrå skulle alltså höra dels fastighetsregisterkommissionens nuvarande uppgifter, dels de inom lantmäteristyrelsen nu å lantmäteribyrån handlagda ärenden rörande städer och stadsliknande samhällen, häri inbegripen även åjourhållningen av registerkartorna, samt dels den nytillkomna uppgiften att utöva överinseendet över städernas och de stadsliknande samhällenas mättningsväsen och jorddelning.

Landsbyrån skulle bestå av en byråchef (B 30), en byrådirektör (B 26), en byråingenjör (B 21), tre amanuenser — avlönade enligt nu för dylika befattningar hos lantmäteristyrelsen gällande grunder — samt ett kvinnligt biträde (B 4).

Stadsbyrån avsåges skola bestå av en byråchef (B 30), en byrådirektör (B 26), en byråingenjör (B 21), en amanuens (18 e. o.), ett kanslibiträde (B 7) och ett kontorsbiträde (B 4). Då allmän juridisk sakkunskap borde finnas företrädd inom lantmäteristyrelsen samt således en av styrelsens byråchefer eller byrådirektörer borde vara juridiskt utbildad, torde det bliva lämpligt att nu utse en jurist till byrådirektör å stadsbyrån. Det skulle däremot icke vara lämpligt att instruktionsmässigt stadga, att denne byrådirektör för framtiden skulle innehava juridisk kompetens.

Beträffande den kvinnliga personalen — som utgjordes av fyra ordinarie samt sju tton icke ordinarie befattningar — skulle nio av de icke ordinarie överflyttas till ordinarie och uppföras en såsom kansliskrivare i lönegrad B 11, fyra såsom kanslibiträden i lönegrad B 7 och fyra såsom kontorsbiträden i lönegrad B 4.

Registratorn i styrelsen borde upptagas i lönegrad B 14 i stället för nuvarande lönegraden B 21, därvid innehavaren av tjänsten skulle uppföras å övergångsstat.

Antalet ordinarie befattningshavare vid lantmäteristyrelsen skulle alltså bestämmas på följande sätt:

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör	A 3
4 byråchefer	B 30
4 byrådirektörer	B 26

Befattning	Lönegrad
1 arkivarie	B 24
3 byråingenjörer	B 21
1 registrator	B 14
1 kassör och bokhållare	B 14
1 kansliskrivare	B 11
1 arkivbiträde	B 10
1 förste expeditionsvakt	B 7
6 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
6 kontorsbiträden	B 4.
Härtill skulle komma å övergångsstat:	
1 registrator	B 21.

4. Anslagsfrågor.

Kungl. Maj:ts anslagsäskande innebär beträffande lantmäteristyrelsens a-
v-
löningsstat en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 43,800
kronor, huvudsakligen föränledd av den föreslagna omorganisationen.

I fråga om lantmäteristyrelsens omkostnadsstat innebär framställ-
ningen en minskning med 2,500 kronor.

Förslaget vidkommande bidrag till städer och vissa andra sam-
hällen för upprättande av fastighetsregister m. m. innebär
en anslagsminskning i förhållande till löpande budgetår med 8,000 kronor.

Utskottets utlåtande.

För ställningstagande till förevarande spörsmål rörande *tillsynen över mät-
ningsväsendet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städer och
stadslignande samhällen* torde vara av avgörande betydelse det samband,
som kan anses förefinnas mellan å ena sidan stadsmätningar av olika slag och
å andra sidan stadsplaneväsendet. Motionärerna förfäktade den mening, att
sambandet är av sådan art, att det centrala övervakandet av städernas och
likartade samhällens såväl mätningväsende som stadsplaneväsende borde
utövas av en och samma myndighet.

Såsom byggnadsstyrelsen i ärendet framhållit, torde emellertid förhållan-
det mellan stadsmätningar och stadsplanefrågor blivit ett helt annat efter
tillkomsten av ny stadsplanelag och byggnadsstadga samt ny jorddelnings-
lag. Genom de bestämmelser, som därvid fastslagits, har tillskapats den
möjlighet, som tidigare saknats, att förhindra en ur planläggningssynpunkt
olämplig jorddelning. Av utredningen i ärendet framgår vidare, att bygg-
nadsstyrelsen givit uttryck åt den uppfattningen, att något behov för stads-
plane- och byggnadsväsendets myndigheter att övervaka verksamheten i mät-
ningstekniskt avseende eller ur legal jorddelningssynpunkt numera icke före-

låge. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning, att påståendet om nödvändigheten av gemensamt överinseende över stadsplaneväsendet och mätningstväsendet i städerna torde vara utan grund och närmast att anse såsom ett uttryck för en föråldrad uppfattning i frågan, en kvarleva från en tid då förhållandena voro helt andra än nu.

Med hänsyn till det nu anförda synes det utskottet, att synnerligen starka skäl tala för Kungl. Maj:ts förslag att under lantmäteristyrelsens ledning lägga jämväl överinseendet av städernas och stadsliknande samhällens mätningstväsende, jorddelning och fastighetsregistrering. Härigenom åstadkommes enhetlighet i handläggning av dessa frågor i stad och land.

Kungl. Maj:ts förslag torde ej, såsom från vissa städer gjorts gällande, innebära en inskränkning i städernas självbestämmanderätt å detta område. Alltjämt skola städerna själva få anställa sina mätningmän, vilka liksom hittills komma att lyda under byggnadsnämnderna, samt utfärda egna mätningföreskrifter. Byggnadsnämnderna skola fortfarande i första hand ansvara för organisationen och mätningsarbeten samt dessas utförande på fullgott sätt. Lantmäteristyrelsen har att genom inspektioner mera allmänt övervaka, att detta också blir fallet, samt till byggnadsnämnderna anmäla de anledningar till anmärkning, som framkommit vid inspektionerna. Sedermera skall det ankomma på byggnadsnämnderna att gentemot mätningmännen vidtaga de åtgärder, nämnderna finna påkallade. Endast sådan mätningssman, som icke är anställd i vederbörande samhälles tjänst, skall i disciplinärt hänseende underställas lantmäteristyrelsen. Lantmäteristyrelsens viktigaste insats å förevarande område torde komma att bliva av rådgivande natur. Då densamma skall utföras av en särskild stadsbyrå, i spetsen för vilken avses att placeras en stadsingenjör, torde anledning knappast föreligga till antagande, att lantmäteristyrelsens föreslagna verksamhet skulle bryta mot det speciella mätningstväsende, som utbildats i städerna. I detta sammanhang må jämväl understrykas departementschefens uttalande därom att, därest framdeles ändringar av större betydelse med avseende å överinseendemyndighetens ställning till de kommunala myndigheterna funnes böra ske, Kungl. Maj:t även då skulle vilja giva riksdagen tillfälle att yttra sig.

I motionerna I: 369 och II: 704 har jämväl framhållits, att ett förläggande av tillsynen över städernas mätningstväsende till lantmäteristyrelsen skulle föranleda ökning i lantmäterikontorens arbetsbörda. Med största sannolikhet skulle nämligen utförda förrättningar komma att i högre utsträckning än förut bliva underställda överlantmätarens granskning. Härtill skulle enligt motionärernas uttalanden komma behov av ersättning för den arbetskraft, som ginge förlorad å kontoren genom inspektioner av stadsmätningstväsendet genom överlantmätarna. Utskottet vill i anledning härav endast framhålla, att Kungl. Maj:ts förslag avser att lägga överinseendet över stadsmätningstväsendet direkt i lantmäteristyrelsen. Överlantmätarna skulle således icke få taga någon befattning med detta mätningstväsende. Ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag torde snarare medföra en minskning i arbetsbördan å lantmäterikontoren såtillvida, att utskottet anser sig kunna förutsätta, att

länsstyrelserna vid fastställelseprövningar av mättningsförrättningar hädan-
efter i avsevärd omfattning komma att införskaffa sakkunnigutlåtande från
den föreslagna stadsbyrån vid lantmäteristyrelsen i stället för såsom nu från
överlantmätaren.

Under återopande av det nu anförda biträder utskottet Kungl. Maj:ts för-
slag rörande tillsynen över mättningsväsendet, jorddelningen och fastighets-
registreringen inom städer och stadsliknande samhällen. Det framlagda för-
slaget till kungörelse med vissa föreskrifter om mättningsväsendet och fastig-
hetsregisterväsendet i rikets städer har icke föranlett någon erinran från ut-
skottets sida.

Utskottet tillstyrker jämväl Kungl. Maj:ts förslag om upphörande av *jorde-
bokens* vidare förande såsom register över fastighetsenheter och överflyt-
tande till lantmäterimyndigheterna av de uppgifter rörande *jordregistret*,
som nu handhas av kammarkollegiet och länsstyrelserna.

Kungl. Maj:ts förslag rörande *lantmäteristyrelsens omorganisation* för
övertagande av ifrågakvarande uppgifter i fråga om tillsyn över mättningsvä-
sendet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städer och stadslik-
nande samhällen biträdes av utskottet.

Gentemot Kungl. Maj:ts *anslagsäskanden* för budgetåret 1936/1937 har ut-
skottet icke något att erinra.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag
samt med avslag å motionerna I: 369, II: 704 och II: 725,

1) för lantmäteristyrelsen fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör	A 3
4 byråchefer	B 30
4 byrådirektörer	B 26
1 arkivarie	B 24
3 byråingenjörer	B 21
1 registrator	B 14
1 kassör och bokhållare	B 14
1 kansliskrivare	B 11
1 arkivbiträde	B 10
1 förste expeditionsvakt	B 7
6 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
6 kontorsbiträden	B 4

Tjänstemän å övergångsstat.

1 registrator .....

B 21;

Anm. Den på ordinarie stat upptagna registratorsbefattningen skall
hållas obesatt, så länge den på övergångsstat uppförde registratorn kvar-
står i tjänst.

2) godkänna följande avlöningsstat för lantmäteristyrelsen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	191,200	
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,400	
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:			
a) Grundavlöningar m. m. kronor		44,700	
b) Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i> ..	»	2,600	»
			47,300
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:			
a) tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,500	
b) provisoriskt dyrortstilllägg, <i>förslagsvis</i>	»	10,800	»
			15,300

Summa kronor 261,200;

3) till *Lantmäteristyrelsen*: Avlöningar för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 261,200 kronor;

4) till *Lantmäteristyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 82,500 kronor;

5) till *Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 15,000 kronor.

Stockholm den 22 maj 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gabrielsson, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Sanne, Heiding, Elof Andersson* och *Mannerskantz* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Olsson* i Rödningberg, *Gustafson* i Kasenberg, *Andersson* i Löbbo, *Karlsson* i Munkedal, *Osberg, Persson* i Gryterud och *De Geer*.

Reservation

av herr *Mannerskantz*, vilken ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Med anledning av vad byggnadsstyrelsen i föreliggande fråga anfört vill utskottet i närmaste anslutning till den mening, som i frågan gjorts gällande av 1920 års riksdag framhålla, att enligt utskottets förmenande stadsplanen är och förbliver framför allt grunden och utgångspunkten för all fastighetsbildning inom det stadsplanelagda området. Under sådana förhållanden måste det vara angeläget att ett intimt samarbete råder mellan stadsplane- och mättningsväsendet. Följaktligen bör den myndighet, som har den högsta och avgörande tillsynen över stadsplaneväsendet sig anförtrodd, vara så inrättad att den till fullo är kompetent att bedöma stadsplanernas betydelse även i jorddelningshänseende, likaväl som den myndighet, som har hand om tillsynen över mättnings- och jorddelningsväsendet, också bör fullt behärska stadsplanefrågorna. Ett verk, som i sig innesluter sakkunskapen på båda dessa gebit, är därför utan tvivel bäst ägnat att leda utvecklingen i sunda banor.

Nu har gjorts gällande att förhållandet mellan stadsmätningar och stadsplanefrågor blivit ett helt annat mot vad tidigare varit förhållandet efter tillkomsten av ny stadsplanelag och byggnadsstadga samt ny jorddelningslag, samt att genom de bestämmelser, som därvid fastslagits, tillskapats den möjlighet, som tidigare saknats, att förhindra en ur planläggningssynpunkt olämplig jorddelning. Därvid har i propositionen särskilt erinrats om de rörande avstyckning inom område, som är av intresse ur bebyggelse- eller samhällsbildningssynpunkt, upptagna stadgandena i 19 kap. jorddelningslagen samt i 5 kap. fastighetsbildningslagen. Emellertid är härvid att beakta, att bestämmelserna i 19 kap. jorddelningslagen avse förhållandena å den rena landsbygden samt att vissa av de i propositionen avsedda stadgandena i 5 kap. fastighetsbildningslagen funnits åtminstone i huvudsak sedan nämnda lags tillkomst år 1917. Vissa andra år 1926 i sistnämnda lag meddelade bestämmelser förutsätta i allmänhet hos förrättningsmannen insikt i stadsplaneväsendet och tillkommo för övrigt samtidigt som riksdagen avslög en framställning av Kungl. Maj:t att uppsikt över städernas mättningsmän skulle utövas av lantmäteristyrelsen även i fråga om andra förrättningar än lagaskiftesförrättningar. 1931 års stadsplanelag och byggnadsstadga hava i än högre grad än de tidigare bestämmelserna ingripit reglerande och bestämmande i fråga om det sätt varpå fastighetsbildningen skall ske i städerna och de stadsliknande samhällena, och detta torde därför, tvärt emot vad som i propositionen förmenats, i än högre grad hava sammanknutit den praktiska utövningen av mättningsväsendet med de i stadsplanelagen och byggnadsstadgan reglerade instituten för stadsbyggandet. Härav följer att än mera nu än tillföre en

och samma myndighet bör utöva överinseendet över stadsplane- och mätningstväsendet i dessa städer och samhällen.

Någon enhetlighet i fråga om överinseendet över mättningsförrättningar i stad och på landet är ej heller nödvändig, då dessa förrättningar avse att tjäna helt olika ändamål, i stad att åstadkomma och reglera hustomter, byggnadsplatser, men på landet i huvudsak att tillskapa fastigheter för utnyttjande av jordens avkastning. Att en del lantmätare vid sidan av sin ordinarie tjänst äro anställda eller förordnade såsom mättningsmän i några mindre städer och en del stadsliknande samhällen synes icke i och för böra föranleda till att dessa lantmätares extra uppdrag nödvändigtvis skola underställas lantmäteristyrelsens kontroll, och kan så mycket mindre giva anledning till att underställa lantmäteristyrelsen de i andra städer och samhällen anställda mättningsmän, som icke äro lantmätare, synnerligast som av dessa senare mättningsmän utförda förrättningar uppgå till över $\frac{4}{5}$ av samtliga förrättningar i dessa städer och samhällen.

Mot förslaget i propositionen torde jämväl i övrigt kunna riktas åtskilliga detaljanmärkningar. Sålunda skulle detsamma under uppehållande av skenet av kommunal självbestämningssätt i själva verket överlämna avgörandet av vissa viktiga frågor hörande till mättnings- och fastighetsbildningens område till lantmäteristyrelsen. Enligt förslaget skulle vidare den disciplinära myndigheten kunna av lantmäteristyrelsen utövas endast mot sådana mättningsmän, som ej vore anställda i stadens eller samhällets tjänst, vilket innebär en ojämnhet i tillsynsbefogenheten, som utan tvivel snart komme att föranleda strävanden hos lantmäteristyrelsen att söka tillägga sig disciplinär myndighet över alla städernas mättningsmän. Den omständigheten att enligt förslaget för behörighet till såväl byråchefs- som byrådirektörsbefattningarna i den föreslagna nya stadsbyrån i lantmäteristyrelsen endast uppställts fordran å kompetens såsom mättningsman i stad samt ingående kännedom om städernas mättningsväsen och fastighetsregistrering utgör ingen garanti för att å den föreslagna byrån skulle anställas stadsingenjör å den ena eller den andra av de båda nämnda posterna. Det kan med visshet antagas att ett eventuellt övertagande från lantmäteristyrelsens sida av tillsynen över stads- mättningsväsendet icke kommer att medföra, att de granskningar av stads- mätningar, som nu utföras av överlantmätarna, komma att upphöra; tvärtom lära de komma att tilltaga i antal.

Det är sjunde gången, som riksdagen har att taga ställning till frågan om uppsikten över fastighetsbildningen i städerna med vad därtill hörer; vid samtliga sex föregående tillfällen har riksdagen tydligt uttalat, att denna tillsynsmyndighet icke borde förläggas till lantmäteristyrelsen. Samma skäl, som tidigare talat till förmån för denna riksdagens inställning till dessa frågor, göra sig otvivelaktigt fortfarande gällande. Det förefaller vidare som om avgörande hänsyn bort tagas även till den starka opinion, som gjort sig gällande bland städerna och deras representanter mot förläggandet av tillsynen över deras registrerings- och mättningsverksamhet till lantmäteristyrelsen. Dyligt förslag har enligt uppgift avstyrkts av bland annat 60

städer (av 89 städer som avgivit yttrande i ärendet) och därjämte av svenska stadsförbundet, svenska kommunaltekniska föreningen, svenska teknologföreningens avdelning för väg- och vattenbyggnadskonst och fastighetsregisterkommissionen. *Städernas ådagalagda önskan att icke få tillsynen över mätningsväsendet förlagd till lantmäteristyrelsen borde särskilt beaktas vid det förhållandet, att städerna bekosta detta sitt mätningsväsen själva.*

Under återopande av det nu anförda anser utskottet sig ej kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag rörande tillsynen över mätningsväsendet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städer och stadsliknande samhällen, eller Kungl. Maj:ts förslag om upphörande av *jordbokens* vidare förande såsom register över fastighetsenheter och överflyttande till lantmäterimyndigheterna av de uppgifter rörande *jordregistret*, som nu handhavas av kammarkollegiet och länsstyrelserna, eller Kungl. Maj:ts förslag rörande *lantmäteristyrelsens omorganisation* för övertagande av ifrågavarande uppgifter i fråga om tillsyn över mätningsväsendet, jorddelningen och fastighetsregistreringen inom städer och stadsliknande samhällen, eller Kungl. Maj:ts av dessa förslag föranledda *anslagsäskanden* för budgetåret 1936/1937.

Anslag till lantmäteristyrelsens verksamhet under nästa budgetår torde därför böra utgå efter enahanda beräkningar som tidigare med undantag av att utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag, att registratören i styrelsen upptages i lönegraden B 14 i stället för nuvarande lönegraden B 21, samt att nio av de icke ordinarie kvinnliga befattningshavarna överflyttas till ordinarie. Till fastighetsregisterkommissionens fortsatta verksamhet torde böra utgå oförändrat 32,000 kronor.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

- A) att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 369, II: 704 och II: 725,
1) för lantmäteristyrelsen fastställa följande

Personalförteckning.

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör	A 3
3 byråchefer	B 30
3 byrådirektörer	B 26
1 arkivarie	B 24
2 byråingenjörer	B 21
1 registrator	B 14
1 kassör och bokhållare	B 14
1 kansliskrivare	B 11
1 arkivbiträde	B 10
1 förste expeditionsvakt	B 7
6 kanslibiträden	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
6 kontorsbiträden	B 4

Jordbruksutskottets utlåtande Nr 81.

Tjänstemän å övergångsstat.

B e f a t t n i n g	Lönegrad
1 registrator	B 21;

Anm. Den på ordinarie stat upptagna registratorbefattningen skall hållas obesatt, så länge den på övergångsstat uppförde registratorn kvarstår i tjänst.

2) godkänna följande avlöningsstat för lantmäteristyrelsen, att tillämpas tillsvidare från och med budgetåret 1936/1937:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	161,600
2. Avlöning till tjänsteman å övergångsstat, <i>förslagsvis</i>	»	7,400
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a) Grundavlöningar m. m.	kronor	40,100
b) Avlöningsförhöjningar		
m. m., <i>förslagsvis</i>	»	2,600
		» 42,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän:		
a) tillfällig löneförbättring, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,500
b) provisoriskt dyrortstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	10,800
		» 15,300
		Summa kronor 227,000;

3) till *Lantmäteristyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 227,000 kronor;

4) till *Lantmäteristyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 82,500 kronor;

5) till *Bidrag till städer och vissa andra samhällen för upprättande av fastighetsregister m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 15,000 kronor;

6) till *Fastighetsregisterkommissionen* för budgetåret 1936/1937 under andra huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 32,000 kronor;

B) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 369, II: 704 och II: 725, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att alla hithörande frågor underkastas en allsidig och förutsättningslös utredning, samt att därav betingade förslag underställas riksdagen.»

Bilaga.

Förslag

till

kungörelse med vissa föreskrifter om mättningsväsendet och fastighetsregisterväsendet i rikets städer.

Härigenom förordnas som följer:

Avdelning I.

Om mättningsväsendet.

1 §.

1 mom. Det statliga överinseendet å stads mättningsväsende ankommer på lantmäteristyrelsen.

2 mom. Den närmare tillsynen å stads mättningsväsende utövas av byggnadsnämnden.

3 mom. Över ärenden, som angå stad, skola hos lantmäteristyrelsen föras särskilda diaries och registratur, och skola akter rörande stadsjord förvaras sammanförda för varje stad och skilda från andra akter.

2 §.

Vid utövandet av i 1 § 1 mom. angivna överinseende åligger det lantmäteristyrelsen

att genom inspektion övervaka tillämpningen av lagen den 12 maj 1917 (nr 263) om fastighetsbildning i stad, lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område, lagen den 29 juni 1926 (nr 352) om enskilda vägar samt 27 § byggnadsstadgan i fråga om förrätningars eller åtgärders mätningstekniska och formella handläggning,

att utfärda allmänna anvisningar till vägledning vid nyssnämnda förrätningars verkställande,

att på begäran meddela råd och upplysningar samt utlåtanden i mättningsväsendet rörande frågor,

att på framställning av byggnadsnämnd upprätta program för triangelmätning eller därmed sammanhängande grundläggande kartläggning av stads område och utöva kontroll över dylika mättnings- och kartläggningsarbeten,

att med ledning av de jämlikt 3 § 3 mom. från byggnadsnämnderna inkomna uppgifter föra förteckning över mättningsmännen samt

att, om anledning till erinran förekommer beträffande tillämpningen av ovannämnda lagar eller av i denna kungörelse under avdelning I givna föreskrifter, hos vederbörande byggnadsnämnd påkalla åtgärder, som för vinlande av rättelse erfordras.

3 §.

1 mom. Vid utövandet av i 1 § 2 mom. angivna tillsyn åligger det byggnadsnämnd särskilt att övervaka

att stadens mättningsväsende är på tillfredsställande sätt organiserat,

att förrättningar handläggas utan onödigt dröjsmål och i enlighet med vad som föreskrivits i lag och för staden gällande författningar i övrigt angående stads mättningsväsende,

att mätning och kartläggning utföras enhetligt och på ett för framtiden betryggande sätt samt med minst sådan noggrannhet, att i förordningen den 17 december 1920 (nr 850) angående sättet för utförande av vissa mättningsarbeten m. m. (mättningsförordningen) meddelade noggrannhetsfordringar rörande finmätning uppfyllas,

att för mätning, beräkning och kartläggning fastställas erforderliga föreskrifter, formulär och modeller,

att diarium, som i 4 § 1 mom. omförmäles, noggrant föres samt att årsredogörelse, som avses i 4 § 2 mom., i tid avlämnas,

att kartor och handlingar rörande förrättningar och mättningsväsendet i övrigt väl vårdas och förvaras på sätt i 5 § 1 mom. föreskrives,

att i stadens tjänst anställd mättningsman på tillfredsställande sätt fullgör sina åligganden samt

att, om erinran i fråga om mättningsväsendets ordnande inom staden göres av lantmäteristyrelsen, erforderlig rättelse vidtages.

2 mom. Det ankommer på byggnadsnämnden att, om i stadens tjänst anställd mättningsman begår fel eller försummelse i tjänsten, i enlighet med de inom staden gällande bestämmelser i ämnet vidtaga de disciplinära åtgärder, som därav kunna föranledas.

3 mom. Byggnadsnämnden åligger att till lantmäteristyrelsen insända uppgift å i staden anställd mättningsman. I samband därmed skall, då fråga ej är om lantmätare, meddelas upplysning om de kunskapsprov den avlagt, som uppgiften avser, samt om den verksamhet på mättningsväsendets område, han utövat.

Vid ombyte av mättningsman eller tillsättande av ny sådan skall uppgift, som nyss sagts, omedelbart insändas till lantmäteristyrelsen.

4 §.

1 mom. Rörande tomtindelning, förrättningar enligt lagen om fastighetsbildning i stad, lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område samt lagen om enskilda vägar ävensom arealavmätningar skall av mättningsman föras diarium, varav framgå tiden,

då ärendet inkommit, uppdragsgivarens eller sökandens namn, förrättningens eller åtgärdens beskaffenhet, förrättningsmannens namn samt tiden, då arbetet börjats och slutats, karta och handlingar utgivits till sakägare, akten överlämnats till myndighet och redovisning skett jämte aktens arkivnummer, så ock kostnad, som skall gäldas av sakägare.

I sådant diarium må även upptagas andra mättningsförrättningar än nu nämnts, verkställda av mättningsman i stad.

2 mom. Med ledning av diarium, som i 1 mom. avses, skall enligt vid denna kungörelse fogat formulär¹ före den 1 februari till lantmäteristyrelsen insändas redogörelse, utvisande verksamheten under nästföregående år.

5 §.

1 mom. Där ej Konungen på särskild framställning annorlunda förordnar, skola kartor och handlingar rörande stadsplan, stomplan, utomplansbestämmelser, byggnadsplan, som enligt 73 § stadsplanelagen gäller för stad, avstyckningsplan, föreskrifter med avseende å byggnadsverksamhetens ordnande, som jämlikt äldre lag meddelats, tomtindelning, förrättning, som verkställts enligt lagen om fastighetsbildning i stad, lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område eller lagen om enskilda vägar, arealavmätning så ock kartor och handlingar rörande andra mättningsförrättningar, som angå ägogränser eller eljest äro av större och mera grundläggande betydelse för stadens mättningsväsende, på stadens bekostnad under byggnadsnämndens tillsyn förvaras i brandfri lokal.

Saknas tillgång till brandfri lokal, åligger det byggnadsnämnden att till lantmäterikontoret i länet överlämna kopior och avskrifter av kartor och handlingar, som nu sagts, dock att denna bestämmelse icke gäller

a) karta eller handling, varav exemplar finnes å lantmäterikontoret eller till följd av meddelade bestämmelser skall av förrättningsmannen redovisas dit;

b) tomtkarta, som upprättats före den 1 januari 1918; samt

c) karta och handlingar rörande stadsplan, varav exemplar förvaras hos byggnadsstyrelsen, stomplan, utomplansbestämmelser eller byggnadsplan.

2 mom. Över ärenden, som angå stad, skola i lantmäterikontoret i länet föras särskilda diarium och registratur, och skola förrättningsakter rörande stadsjord förvaras sammanförda för varje stad och skilda från andra akter.

6 §.

Mättningsman åligger att till byggnadsnämndens arkiv redovisa akter rörande tomtmätning, gränsbestämning enligt lagen om fastighetsbildning i stad samt avstyckning snarast möjligt och senast sex månader efter det förrättning vunnit laga kraft eller fastställts av vederbörande myndighet.

¹ Här uteslutet.

Beträffande förrättningar, som utföras enligt 6 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område samt lagen om enskilda vägar, skall, där de verkställas av mättningsman i stad, i tillämpliga delar gälla vad i 68 § lantmäteriinstruktionen finnes stadgat i fråga om redovisning.

7 §.

Vad i 1—6 §§ stadgas om stad skall äga motsvarande tillämpning i avseende å köping eller municipalsamhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, dock ej i fråga om förrättningar enligt den för landsbygden gällande jorddelningslagstiftningen.

8 §.

Vad i 2—4 samt 6 §§ sägs om mättningsman i stad skall även gälla inom stad, köping eller municipalsamhälle förordnad förrättningsman för tomtmätning eller avstyckning; dock att stadgandet i 3 § 2 mom. skall äga tillämpning å sådan förrättningsman endast i det fall, att han är i vederbörande samhälles tjänst anställd.

Har förrättningsman, som i första stycket avses men som icke är i vederbörande samhälles tjänst anställd, begått fel eller försummelse i sin verksamhet, ankommer det på lantmäteristyrelsen att vidtaga de åtgärder, som därav kunna föranledas; och skall därvid vad i 10 och 11 §§ är stadgat beträffande förrättningsman för upprättande av registerkarta äga motsvarande tillämpning.

Avdelning II.

Om fastighetsregisterväsendet.

9 §.

Vid handhavande av överinseendet å stads fastighetsregisterväsende åligger det lantmäteristyrelsen

att i enlighet med i lag och särskilda författningar givna föreskrifter utöva tillsyn över fastighetregistreringen inom städerna,

att avgiva utlåtanden i frågor rörande fastighetsregister för stad,

att genom inspektion övervaka arbetets behöriga utförande såväl vid upprättande av registerkarta och fastighetsregisters uppläggande som fastighetsregisters förande,

att genom utfärdande av exempel och föreskrifter vägleda arbetet,

att meddela råd och upplysningar på begäran av förrättningsman för upprättande av registerkarta och av registerförare,

att föra liggare över förrättningsmän och registerförare samt över fortgången av arbetet, där sådant pågår i fråga om registerkartas upprättande och fastighetsregisters uppläggande, samt

att enligt inkomna rekvisitioner försända blanketter för registreringsarbetet och föra anteckningar häröver.

Vad i 1 § 3 mom. stadgas skall i tillämpliga delar även gälla ärenden och akter rörande fastighetsregisterväsendet.

10 §.

Lantmäteristyrelsen äger, när skäl därtill anses föreligga, hos länsstyrelsen göra framställning om återkallande av förordnande att vara förrättningsman för upprättande av registerkarta eller registerförare. Innan länsstyrelsen fattar beslut i anledning av sådan framställning skall yttrande i ärendet inhämtas från magistraten eller, beträffande stad utan magistrat, från stadsstyrelsen.

Lantmäteristyrelsen äger genom lämpligt vite tillhålla förrättningsman för upprättande av registerkarta och registerförare att fullgöra sin skyldighet beträffande upprättande av registerkarta och fastighetsregisters uppläggande. För underlåtenhet i fullgörandet av eljest givna föreskrifter äger lantmäteristyrelsen jämväl förelägga förrättningsman som nyss sagts och registerförare lämpligt vite. Vite må ej sättas högre än 200 kronor.

Viten, som på grund av bestämmelserna i denna paragraf ådömas, tillfalla kronan.

11 §.

Finner lantmäteristyrelsen, att förrättningsman för upprättande av registerkarta eller registerförare eller ämbets- och tjänsteman eller myndighet, som har befattning med fastighetsregistreringen, gjort sig skyldig till fel eller försummelse, äger verket förordna om den felandes ställande under åtal vid vederbörlig domstol. Skall målet upptagas av underrätt, förordne länsstyrelsen efter anmälan av lantmäteristyrelsen åklagare att åtalet anhängiggöra och utföra. Av utslag eller beslut i mål, som anhängiggjorts enligt förordnande av lantmäteristyrelsen, skall ett exemplar inom åtta dagar efter den dag, å vilken utslaget eller beslutet meddelades, insändas till styrelsen av åklagare vid underrätt, advokatfiskal i hovrätt eller föredragande hos Kungl. Maj:t.

12 §.

Vad i 9—11 §§ stadgas angående stad skall i tillämpliga delar även gälla köping eller municipalsamhälle, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1936, då instruktionen den 8 mars 1918 (nr 131) för fastighetsregisterkommissionen och kungörelsen den 31 december 1920 (nr 900) med vissa föreskrifter om mätningväsendet i rikets städer skola upphöra att gälla.